

Emlékezés Gergely János szakmai és emberi személyiségére

Remembering János Gergely's Professional and Human Character

Petrányi Győző

az MTA rendes tagja
pg13@t-online.hu

Absztrakt

Gergely Jánosról való személyes megemlékezésem az „ősidőkhöz” nyúlik vissza, hiszen mint a Magyar Immunológiai Társaság legidősebb tagja a leghosszabb időt töltöttem vele együtt. A legszélesebb körű együttműködésünket pedig szoros baráti kapcsolat kötötte össze, melynek során őt példaképemnek tekintetem nemcsak a tudás, a bölcsesség, hanem az emberi magatartás és a humor, a közvetlenség tekintetében is. Vele kapcsolatos személyes benyomásaimban a sokaknak még ismeretlen eseményeket emelem ki, hiszen ezek a mai generáció számára színesíthetik Gergely János tudományban meghatározó és kiemelkedő tekintélyét és szerepét.

Abstract

My personal memories of János Gergely date back to “ancient times”, as—being the oldest member of the Hungarian Society for Immunology—I spent the longest time with him. Our extensive cooperation was strengthened by a close friendship, and I considered him a role model in terms of not only knowledge and wisdom, but also human behaviour, humour, and directness. In this account, I will highlight events that are still unknown to many, as these can shed light on Gergely's defining and outstanding role in science for today's generation.

Kulcsszavak: Magyar Immunológiai Társaság története (MIT), Gergely János elnöki tevékenysége, 4. Európai Immunológiai Ülés, Budapest (1978), VIII. Nemzetközi Immunológiai Kongresszus, Budapest (1992), Országos Vérellátó Szolgálat

Keywords: history of the Hungarian Society for Immunology (MIT), János Gergely's activity as president, Fourth European Immunology Meeting, Budapest (1978), 8th International Congress of Immunology, Budapest (1992), National Blood Service

A Magyar Immunológiai Társaság megalakulásának debreceni eseményei

Kezdem annak az ősi időszaknak a történéseivel, amelyek a Magyar Immunológiai Társaság (MIT) megalakulásához vezettek Debrecenben, ahol Kesztyűs Lóránd nevéhez fűződnek az események, melyekben már Gergely János is szerepet játszott. 1918. október 19-én az egyetem orvostanári gyűlést tartott, melyen Kenézy Gyula korelnök indítványt tett a Debreceni Magyar Királyi Tudományegyetem orvoskarának megalakítására. A gyűlés az indítványt elfogadva egyhangú határozattal kimondta az Orvosi Kar megalakítását, melynek első vezetője Kesztyűs Lóránd lett. Mint rektor

meghatározó szerepe volt az Egyetem intézeteinek és klinikáinak infrastrukturális bővítésében. Számunkra azonban a legfontosabb, hogy nemzetközileg elismert kutatási eredményeivel és tudománypolitikai tevékenységével a hazai immunológiai és allergológiai kutatások megalapozójává vált. Ennek következtében Kesztyűs Lóránd a Mikrobiológiai Társaságon belül, annak a XXVIII. ülésén megalakította az Immunológiai Szekciót. A szekció utóda lett 1971-ben a Magyar Immunológiai Társaság (MIT), melynek első elnöke Kesztyűs Lóránd volt, aki két perióduson keresztül, 1978-ig vezette a társaságot Gergely János mint főtktár közreműködésével. A MIT 1979-es pécsi kongresszusán már Gergely János volt az elnök. Ettől az időtől kezdve volt szoros együttműködés Gergely János és köztem, akit a Társaság főtktárának választottak.

Kesztyűs professzor mindig meghívta Gergely Jánost és engem is azokra az ülésekre, melyeken a társaság terveit, eseményeit beszélték meg a dékáni hivatalban. Amint megérkeztünk, Kesztyűs professzor felnyitott egy szekrénykét, amelyikből a konyakosüveget kiemelve valamennyiünkkel koccintott, hogy a megbeszélés könnyedségét megalapozza. Ez részéről szakmai és szellemi élénkület, számunkra pedig a „bólogatás” szerepének lassú előtérbe kerülését jelentette.

Gergely János munkássága az Országos Haematológiai és Vértranszfúziós Intézetben

Gergely János kiemelkedő tudományos és vezetői tevékenysége, eredményessége, széles körű szakmai érdeklődése az Országos Vérellátó Szolgálatban (OVSZ) eltöltött időszakára volt jellemző. Előzményként annyit el kell mondani, hogy Hollán Zsuzsa mint főigazgató összeköttetései révén létrehozta az Országos Haematológiai és Vértranszfúziós Intézetet, ahol Gergely János 1963–1973 között az intézet Immunkémiai Osztályának tudományos osztályvezetője lett, engem pedig a Transzplantációs Immunológiai Osztály vezetőjének (1970–1985) választottak. Ebben az időszakban Gergely János és köztem, mint elnök és főtktár között szoros baráti kapcsolat, együttműködés jött létre, mely mind szakmai, mind emberi vonatkozásban példamutató és sikeres volt. Mindketten egymás segítségét és szolgálatát tartottuk szem előtt, és a rivalizálás még csak gondolatban sem merült fel.

Nemzetközi kongresszusok sikerei és eseményei

Gergely János kiemelkedő és széles körű nemzetközi kapcsolatai, elismertsége révén és többek között mint az Európai Immunológiai Társaságok Szövetségének (EFIS) elnöke megrendezhettem az Európai Immunológiai Társaság kongresszusát Budapesten. Ez az esemény 1978 áprilisában zajlott le Budapesten, és olyan sikeres volt, hogy az előadások könyv formájában is megjelentek, az Akadémiai Kiadó gondozásában. Az *IMMUNOLOGY 1978, Proceedings of the Fourth European Immunology Meeting* című kötetet Gergely János, Medgyesi György és Hollán Zsuzsa szerkesztette. A könyv

nemcsak az immunológia tematikáinak és kérdéseinek aktuális információit tartalmazta, hanem körvonalazta a vezető tudományos és oktatási intézmények jövőre vonatkozó szemléletét is.

A legnagyobb sikert a Gergely János elnökségével Budapesten 1992-ben megrendezett VIII. Immunológiai Világkongresszus (8th International Congress of Immunology) hozta. A Nemzetközi Immunológiai Társaságok Szövetsége (IUIS) felkérése alapján a kongresszus elnöke Gergely János, szervezője a Magyar Immunológiai Társaság (MIT) volt. A szervezőbizottság tagjai Andó István, Balázs Csaba, Benczur Miklós, Erdei Anna, Falus András, Füst György, Gergely Péter, Láng Csaba, Medgyesi György, Merétei Katalin, Rajnavölgyi Éva, Sármay Gabriella, Stenszki Valéria voltak. A Nemzetközi Program Bizottságot több mint 60, a világ élvonalát képező tudós, professzor képezte. A kongresszus technikai szervezője az IPV/INTERCONGRESS iroda volt, melyet a nagy tapasztalatokkal rendelkező Rubányi Ágnes vezetett több titkársági munkatárs közreműködésével, őszinte, együttműködő légkörben. Mivel a hivatalos szervező a MIT volt, amelynek az elnöke akkor én voltam, szintén részt vettem az előkészítő üléseken. A legnagyobb gondot a helyszín megválasztása jelentette. A várhatóan több mint 5000 résztvevőnek a budapesti nemzetközi vásár (BNV/HUNGEXPO) biztosíthatta a legnagyobb területet, mely akkor egy hatalmas teret jelentő hodályból állt. A terület kongresszus céljára való felhasználását Göncz Árpád, az akkori köztársasági elnök engedélyezte, aki egyben a kongresszus védnökeként a megnyitóbeszédet is tartotta. A plenáris ülés számára kisebb átalakításokkal még ki lehetett alakítani egy akár 2000 résztvevőt is magába foglaló üléstermet, de a kérdés az volt, hogyan lehet a kis létszámú, kb. 40 szimpózium számára izolált termet kialakítani úgy, hogy a szomszédos helyiségben zajló ülések ne zavarják egymást. Az IPV/INTERCONGRESS és a MIT végül, bár sok nehézség és vita árán, létre tudta hozni a sok kis előadótermet. Az átmeneti nehézségek elsimításában Gergely Jánosnak meghatározó szerepe volt; személyiségéből adódóan bölcsen és diplomatikusan oldotta meg a vitás kérdéseket. Bizton állíthatom, hogy ezt a helyzetet más hazai vezető szaktekintély ilyen hozzáállással és rugalmassággal nem tudta volna megoldani. Természetesen ezeket a nehézségeket a kongresszus résztvevői és szervezői nem érzékelték. A világkongresszusnak óriási sikere volt, amit a Nemzetközi Szervezőbizottság búcsúzó szavaival is kiemelt, a résztvevők pedig a bankett jó hangulatával értékelték. A 33 évvel ezelőtti immunológiai világkongresszus résztvevői a mai napig nagy elismeréssel emlékeznek a budapesti rendezvény szakmai színvonalára és kiváló hangulatára.

Zárszó

Több mint fél évszázados szakmai és baráti kapcsolatom Gergely János professzorral megalapozza értékének reális megítélését a tudomány és az emberi, a társasági kapcsolatok szempontjából. Szakmai szempontból legnagyobb értéknek a humorális immunitás terén kifejtett tudományos kutatásainak eredményességét tekintem. Ennek

nemzetközi elismerése alapján Európa és Amerika legkiválóbb kutatógárdáival tudott kapcsolatba kerülni, ami az itthoni intézetek és immunológusok számára nemzetközi együttműködések, a legújabb információk megszerzését segítette elő. Fontos kiemelni, hogy emberi magatartása, szerénysége, bölcs ítélőképessége nagyban elősegítette szakmai elismertségét, szervezőképességét és az oktatásban elért eredményességét. Mindenki szerette őt nemcsak ezekért a tulajdonságaiért, hanem a humora miatt is, amellyel sok kritikus helyzetet tudott feloldani. Számomra ő példakép volt, mely iránta érzett tiszteletet és önzetlen szolgálatot, együttműködést hozott létre.